

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Hoe ervaren Nederlanders en Vlamingen de informatieoorlog?

Desinformatie en de Russische oorlog tegen Oekraïne

Tulin, M.; Hameleers, M.; de Vreese, C.

Publication date

2022

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tulin, M. (null), Hameleers, M. (null), & de Vreese, C. (null). (2022). Hoe ervaren Nederlanders en Vlamingen de informatieoorlog? Desinformatie en de Russische oorlog tegen Oekraïne., BENEDMO. <https://benedmo.eu/2022/06/29/hoer-ervaren-nederlanders-en-vlamingen-de-informatieoorlog/>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

BENEDMO

Vlaams-Nederlandse samenwerking tegen desinformatie, voor en door factcheckers, mediabedrijven, wetenschappers en andere experts

HOME

PUBLICATIES

WORD LID

VIND EEN EXPERT

OVER HET
PROJECT

Onderzoek

29.06.2022

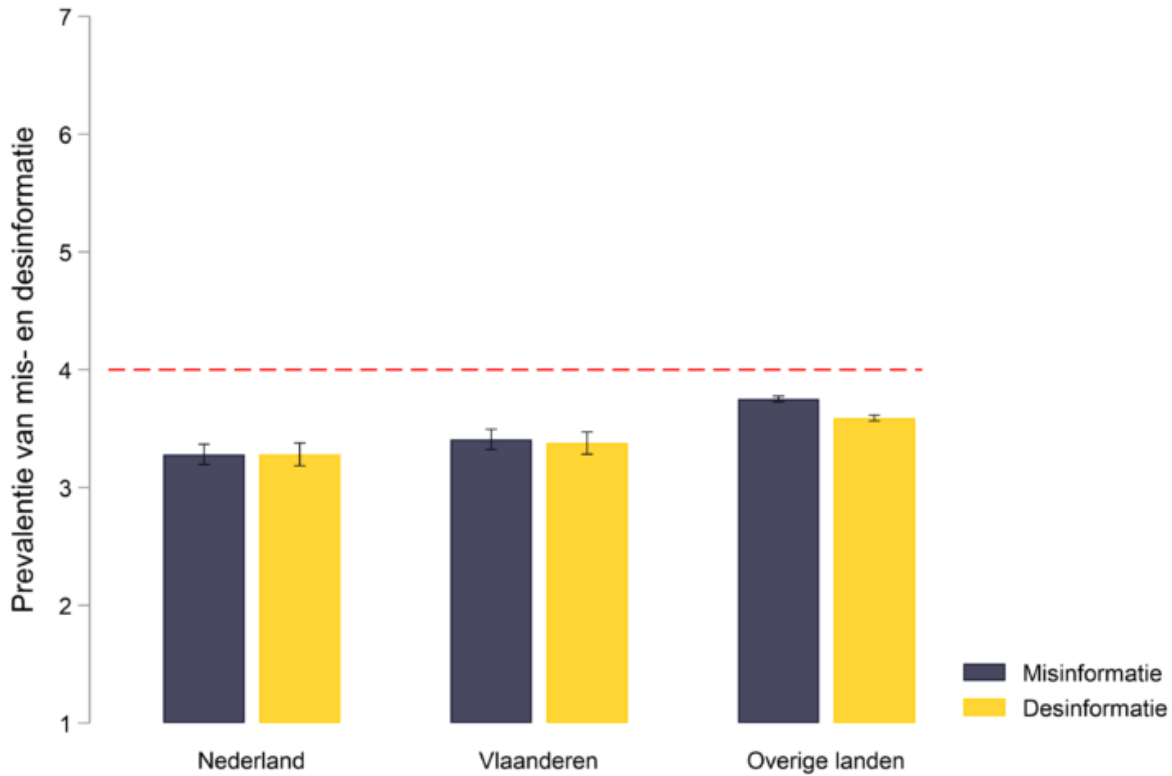
Hoe ervaren Nederlanders en Vlamingen de informatieoorlog?

Desinformatie en de Russische oorlog tegen Oekraïne

Al weken vóór de Russische inval in Oekraïne zagen factcheckers een toename van desinformatie over het conflict tussen de twee landen. Hoewel de verspreiding van desinformatie al snel onderdeel werd van de oorlog, vormen dit soort tactieken alleen een gevaar voor democratieën als burgers er ook vatbaar voor zijn. Daarom hebben BENEDMO onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam samen met een internationaal consortium van wetenschappers in april en mei 2022 een vergelijkende studie opgezet met 19,037 respondenten in 19 landen – waaronder Nederland en België – over hoe mensen omgaan met informatie in tijden van de Russische oorlog tegen Oekraïne.

Hoe groot is het probleem van onjuiste informatie?

De eerste vraag ging over oorlogsinformatie die mensen zijn tegengekomen op verschillende media. Respondenten (Nederlanders = 1,003 en Vlamingen = 1,000) gaven aan in hoeverre ze vonden dat informatie onjuist was zonder dat er sprake was van bewuste misleiding (misinformatie) of dat informatie gemanipuleerd werd om het publiek te misleiden (desinformatie) op een schaal van 1 (helemaal mee oneens) tot 7 (helemaal mee eens).

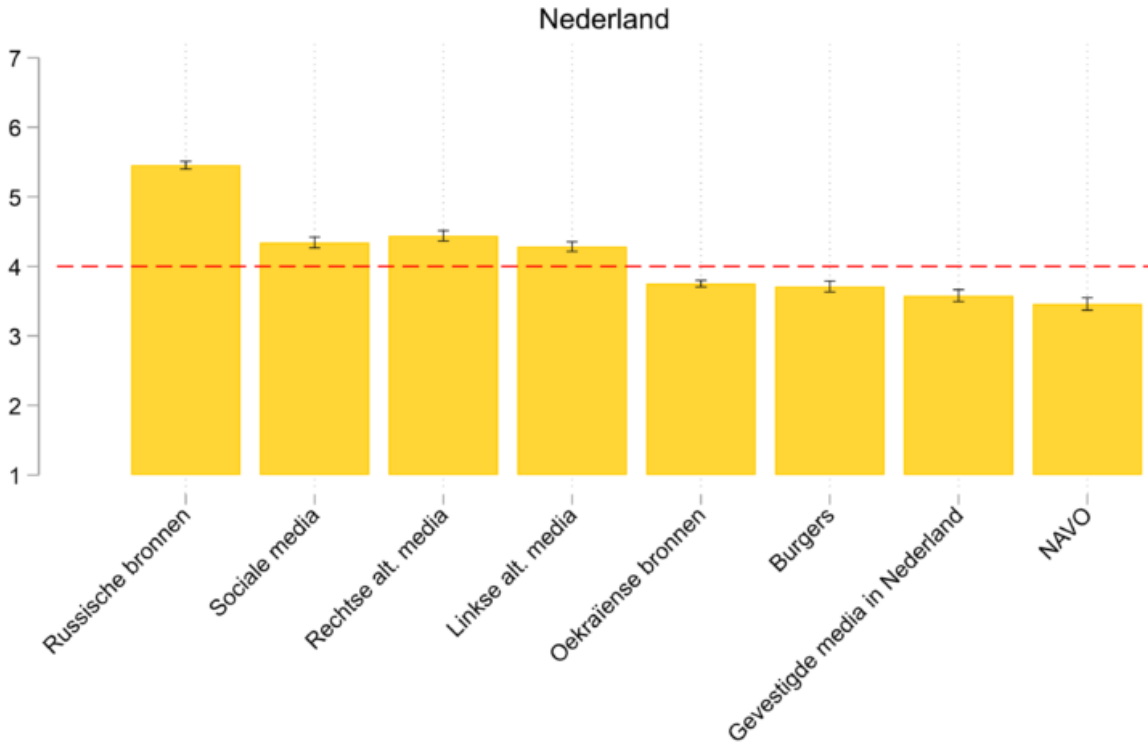

Grafiek 1: Subjectief waargenomen prevalentie van onjuiste informatie over de oorlog

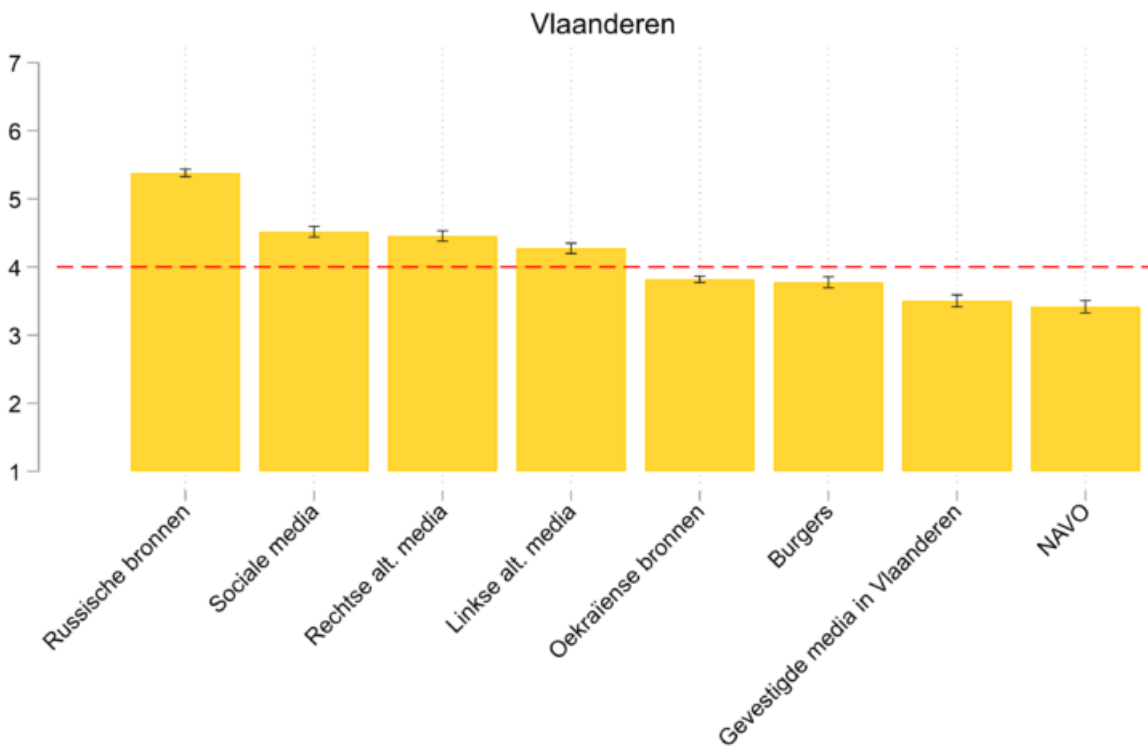
Grafiek 1 toont aan dat zowel Nederlanders als ook Vlamingen vonden dat er ongeveer evenveel mis- en desinformatie was. Respondenten in beide landen zaten gemiddeld een stuk onder het middelpunt van de schaal (zie de referentielijn in rood) wat betekent dat ze informatie over het algemeen meer vertrouwden dan wantrouwden. In vergelijking met andere landen, namelijk Oostenrijk, Brazilië, Tsjechië, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Polen, Roemenie, Servië, Spanje, VK, VS, Zweden, en Zwitserland (samengevat als “Overige landen”), maken Nederlanders en Vlamingen zich iets minder zorgen over desinformatie over de oorlog.

Welke bronnen verspreiden desinformatie?

De tweede vraag ging over de bronnen die mensen met desinformatie associëren. Op een schaal van 1 (verspreidt voornamelijk juiste informatie) tot 7 (verspreidt voornamelijk onjuiste informatie) gaven respondenten aan in hoeverre verschillende bronnen desinformatie verspreiden over de oorlog.

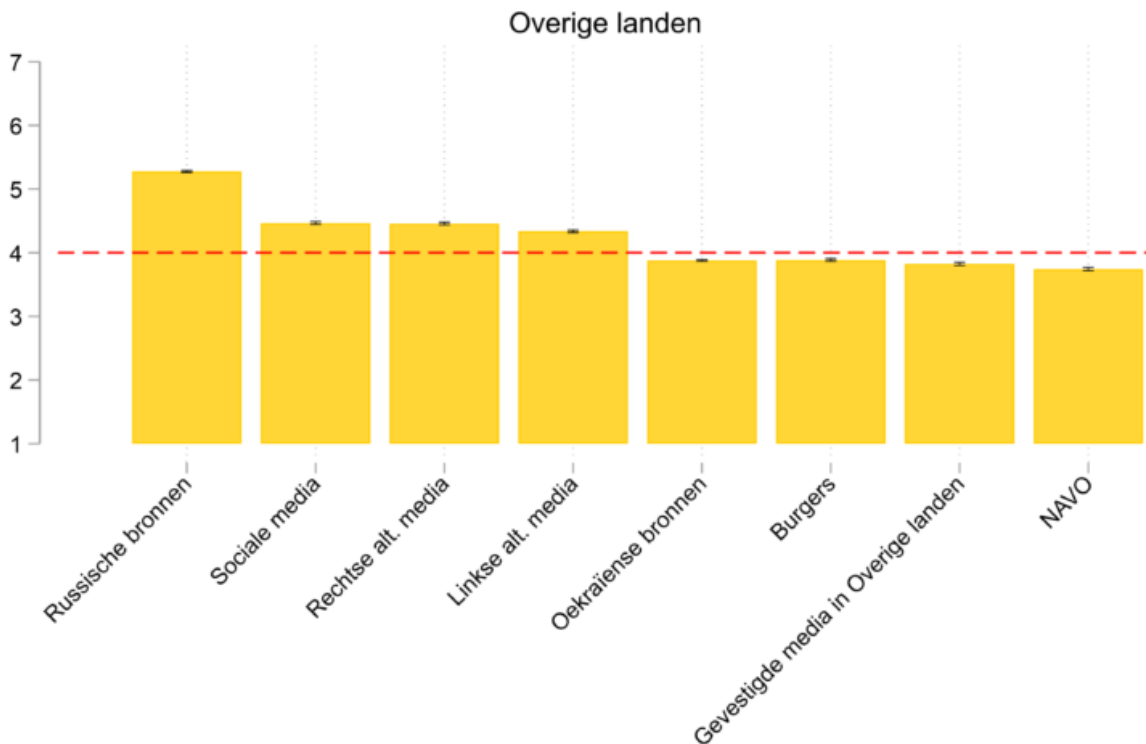

Grafiek 2: Bronnen van onjuiste informatie in Nederland

Grafiek 2: Bronnen van onjuiste informatie in Vlaanderen

Zowel Nederlanders als Vlamingen vonden dat vooral Russische bronnen onjuiste informatie verspreiden. Ze waren ook kritisch over sociale media en zowel rechtse als linkse alternatieve media. Als meest betrouwbare bronnen zien Nederlanders en Vlamingen vooral gevestigde media in hun eigen land en de NAVO. Dit komt grotendeels overeen met de percepties van burgers in de overige landen, hoewel opvalt dat burgers in andere landen gevestigde media in hun eigen land iets minder vertrouwden dan burgers in Nederland en Vlaanderen.

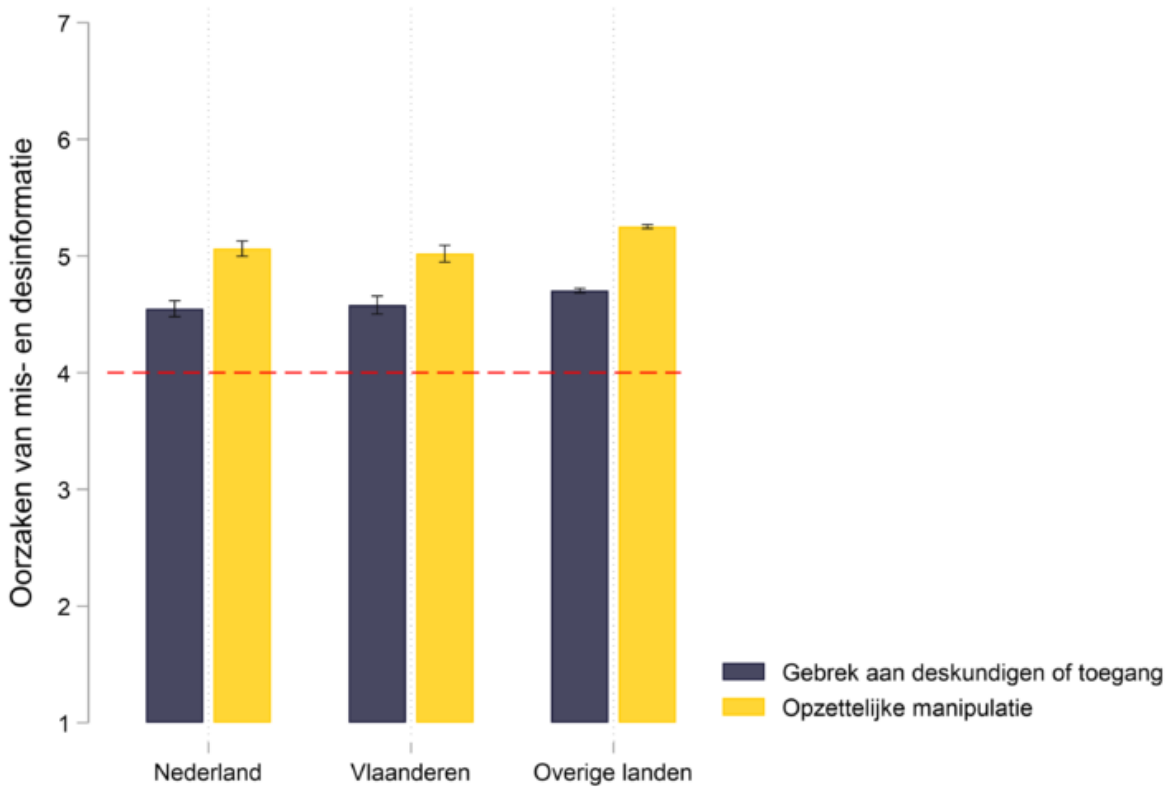

Grafiek 3: Bronnen van onjuiste informatie in overige landen

Wat zijn de oorzaken van onjuiste informatie?

Onjuiste informatie kan in tijden van onzekerheid veel verschillende oorzaken hebben. In de laatste vraag gaven respondenten daarom aan hoe waarschijnlijk het is dat de volgende oorzaken voor onjuiste informatie aanwezig zijn in de context van de Russische oorlog tegen Oekraïne: (1) gebrekkige toegang tot conflictgebieden, (2) een gebrek aan deskundige kennis, (3) strategische doelen van politieke spelers, (4) om de maatschappelijke orde te verstoren, (5) voor financieel gewin, of (6) om de werkelijkheid verborgen te houden voor mensen. In Grafiek 4 zijn de antwoorden samengevat in twee categorieën, namelijk “gebrek aan deskundige informatie of toegang” en “opzettelijke manipulatie” op een schaal van 1 (helemaal mee oneens) to 7 (helemaal mee eens).

Onder zowel Nederlanders als Vlamingen blijkt opzettelijke manipulatie als de meest waarschijnlijke reden gezien te worden. Maar ook het gebrek aan deskundigen of toegang tot de conflictgebieden blijken belangrijke redenen te zijn aangezien respondenten ook bij deze oorzaken boven het middelpunt antwoorden. In vergelijking met de overige landen zien we hetzelfde patroon, hoewel het probleem in de overige landen als iets ernstiger wordt ingeschat dan in Nederland en Vlaanderen.

Grafiek 4: Oorzaken van onjuiste informatie

Reden voor optimisme?

Wat zegt dit over hoe Nederlanders en Vlamingen omgaan met desinformatie over de Russische oorlog tegen Oekraïne? Over het algemeen geven de resultaten reden voor optimisme: Nederlanders en Vlamingen zijn zich bewust van het probleem van desinformatie in de context van de Russische inval in Oekraïne en ze vertrouwen vooral op betrouwbare bronnen met gevalideerde informatie, zoals gevestigde media en de NAVO. Ze zijn ook redelijk kritisch tegenover bronnen die de grootste neiging hebben om onjuiste informatie te verspreiden, zoals Russische bronnen, sociale media en alternatieve media.

Ondanks deze positieve bevindingen weten we dat desinformatie ook in Nederland en Vlaanderen de weg vindt naar groepen die hier het meest vatbaar voor zijn. Er is nog veel onbekend over deze groepen in de context van de Russische oorlog tegen Oekraïne en in hoeverre factchecken een effectieve strategie is om de negatieve effecten van desinformatie tegen te gaan.

In een vervolgonderzoek zullen de onderzoekers dit achterhalen door te kijken naar vragen zoals: Wat motiveert mensen om factchecks over de oorlog te lezen, en welke factoren dragen bij aan de effectiviteit van factchecks?

Auteurs:

Marina Tulin, Postdoc Onderzoeker Universiteit van Amsterdam

Michael Hameleers, Universitair Docent, Universiteit van Amsterdam

Claes de Vreese, Universiteitshoogleraar, Universiteit van Amsterdam

Blijf op de hoogte van onze activiteiten via de nieuwsbrief

Email Address

Contact: Coördinator Beeld en Geluid - contact@benedmo.eu

[Volg BENEDMO op Twitter](#)

[Privacyverklaring](#)

Van academici tot mediabedrijven, BENEDMO brengt een expertisenetwerk samen rond desinformatie en factchecken. Via een Vlaams-Nederlandse samenwerking bieden we weerstand tegen de impact en uitdagingen van desinformatie.

Dit project is gefinancierd door de Europese Unie onder overeenkomstnummer: INEA/CEF/ICT/A2020/2381738.